

NSO-typing agrarische bedrijven 2022

Normen en uitgangspunten bij typing agrarische bedrijven in Nederland

Arjan Wisman en Jamal Roskam

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

NSO-typering agrarische bedrijven 2022

Normen en uitgangspunten bij typering agrarische bedrijven in Nederland

Arjan Wisman en Jamal Roskam

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research in opdracht van en gesubsidieerd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, in het kader van de Wettelijke Onderzoekstaak onderzoeksthema 'Economische Informatievoorziening' (projectnummer WOT-06-001-014).

Wageningen Economic Research
Wageningen, juli 2023

RAPPORT
2023-100
ISBN 978-94-6447-772-6

Wisman, Arjan, Jamal Roskam, 2023. *NSO-typering agrarische bedrijven 2022; Normen en uitgangspunten bij typering agrarische bedrijven in Nederland*. Wageningen, Wageningen Economic Research, Rapport 2023-100. 40 blz.; 0 fig.; 5 tab.; 6 ref.

Deze publicatie is tot stand gekomen op basis van activiteiten die behoren tot de Wettelijke Onderzoekstaken. De uitvoering van deze taken wordt gecoördineerd door het 'Centrum voor Economische Informatievoorziening (CEI)'. Het CEI ziet toe op de onafhankelijkheid van de uitvoering en de borging van de kwaliteit.

Trefwoorden: Standaardopbrengst, SO, Standaardverdien capaciteit, SVC, bedrijfsgrootte, bedrijfstype, bedrijfstypering, normen, NSO, land- en tuinbouw

Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/633763> of op www.wur.nl/economic-research (onder Wageningen Economic Research publicaties).

© 2023 Wageningen Economic Research
Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30, E communications.ssg@wur.nl,
www.wur.nl/economic-research. Wageningen Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel 4.0 Internationaal-licentie.

© Wageningen Economic Research, onderdeel van Stichting Wageningen Research, 2023
De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken maken. Materiaal van derden waarvan in het werk gebruik is gemaakt en waarop intellectuele eigendomsrechten berusten, mogen niet zonder voorafgaande toestemming van derden gebruikt worden. De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met het werk van de gebruiker of het gebruik van het werk. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Wageningen Economic Research Rapport 2023-100 | Projectcode 2282800057

Foto omslag: Shutterstock

Inhoud

Woord vooraf		5
1	Inleiding	6
2	Standaardopbrengst	7
	2.1 SO-norm per product	7
	2.2 SO per bedrijf	8
3	NSO-bedrijfstypering	9
4	Standaardverdien capaciteit	11
	4.1 Inleiding en definities	11
	4.2 Grootteklasse SVC	12
5	Gebruik van de normen en typering	14
Bijlage 1	Overzicht van rubrieken, normen, voorwaarden a), coderingen en indelingen voor Landbouwtelling 2022	16
Bijlage 2	Toelichting bij gebruik van de normen en indelingen	33
Bijlage 3	Verklarende woordenlijst	34
Bijlage 4	Belangrijkste wijzigingen in 2022	36
Bijlage 5	Schematisch overzicht opbrengst, kosten en resultaat	37
Bijlage 6	Lijst van projectmedewerkers	39

Woord vooraf

Het doel van deze nota is inzicht verschaffen in de achtergronden, rekenschema's, indelingen en normen die bij de bedrijfstypering van agrarische bedrijven in gebruik zijn rond de Landbouwtelling van 2022. Deze wettelijke onderzoekstaak wordt uitgevoerd door Wageningen Economic Research, namens het Centrum voor Economische Informatievoorziening (CEI). Het CEI is een van de programma-eenheden voor Wettelijke Onderzoekstaken en houdt zich bezig met het efficiënt en effectief verzamelen, verwerken, vastleggen en beheren van economische en duurzaamheidsgegevens en de presentatie van deze statistische gegevens over verschillende activiteiten van spelers in de land- en tuinbouw, visserij en bosbeheer. Een van de wettelijke onderzoekstaken bestaat uit het beheer en onderhoud van de typologie van agrarische bedrijven. Daaronder wordt verstaan het berekenen, beheren en publiceren van Nederlandse en Europese normen, het onderhouden van de typering en het verstrekken van informatie naar derden daarover.

Ir. O. (Olaf) Hietbrink
Business Unit Manager Wageningen Economic Research
Wageningen University & Research

Dr. H.C.J. (Hans) Vrolijk
Hoofd CEI
Wageningen University & Research

1 Inleiding

Binnen de agrarische sector komen verschillende typen bedrijven voor met zeer uiteenlopende productiesystemen en -structuren. Om de structurele kenmerken en de economische resultaten gemakkelijker te kunnen vergelijken, beschrijven en analyseren, is een eenduidige, homogene classificatie van agrarische bedrijven noodzakelijk die is gebaseerd op economische normen. Deze classificatie is in Europees verband in de jaren tachtig ontwikkeld en sindsdien meerdere malen aangepast. De actuele documentatie van de Europese Commissie is opgenomen in het *Typology Handbook* (RI/CC 1500 rev 5). Dit handboek beschrijft de methoden voor het bepalen van de indeling van agrarische bedrijven in de Europese Unie (bedrijfstypologie), het definiëren van de Standaardopbrengst (SO) en de berekening van de SO-normen.

Voor Nederland wordt het beheer en onderhoud van de typering en de SO-normen gecoördineerd door het Centrum voor Economische Informatievoorziening (CEI), een programma-eenheid voor Wettelijke Onderzoekstaken. Een van de wettelijke onderzoekstaken van het CEI bestaat uit het beheer en onderhoud van de typologie van agrarische bedrijven. Daaronder wordt verstaan het berekenen, beheren en publiceren van Nederlandse en Europese normen voor agrarische bedrijven, het onderhouden van de typering en het verstrekken van informatie naar derden daarover. Deze wettelijke onderzoekstaak wordt, namens het CEI, uitgevoerd door Wageningen Economic Research.

Door Nederland is in het verleden gekozen (Van Everdingen, 2015) om een eigen variant (NSO-typering) te gebruiken van de Europese bedrijfstypering die gebaseerd is op de Standaardopbrengst (SO). Met de keuze voor een eigen variant wordt beter recht gedaan aan specifiek Nederlandse agrarische producten, zoals zetmeelaardappelen, bloembollen en blank kalfsvlees.¹

Vanwege grote verschillen in marge tussen de agrarische sectoren is voor de Nederlandse variant in 2014 een nieuw kengetal geïntroduceerd: de Standaardverdiencapaciteit (SVC) van bedrijven (Van Everdingen et al., 2014). Met de SVC is de bedrijfsgrootte van bedrijven over bedrijfstypen heen meer gerelateerd aan arbeidsinzet en toegevoegde waarde dan bij de SO het geval is. De SVC is afgeleid van de SO en is ontwikkeld in opdracht van het toenmalige ministerie van Economische Zaken.

De typering is gekoppeld aan de Landbouwtelling. De SO-normen worden berekend voor de categorieën dieren en gewassen die in de Landbouwtelling worden uitgevraagd. Het aantal wijzigingen in 2022 ten opzichte van de Landbouwtelling van 2021 is beperkt (zie bijlagen 1 en 4).

Het doel van deze nota is inzicht verschaffen in de achtergronden, rekenschema's, indelingen en normen die bij de typering in gebruik zijn rond de Landbouwtelling van 2022. Achtereenvolgens komen in de volgende hoofdstukken de Standaardopbrengst (Hoofdstuk 2), de NSO-bedrijfstypering (Hoofdstuk 3), de Standaardverdiencapaciteit (Hoofdstuk 4) en het gebruik van de normen en typering (Hoofdstuk 5) aan bod. Deze nota betreft een actualisering van de vorige editie (Wisman, 2022).

¹ Tot en met 2009 werd voor de Nederlandse variant het brutostandaardsaldo (bss), de Nederlandse grootte-eenheid (nge) en de NEG-typering gebruikt. In 2010 zijn die criteria vervangen door de Standaardopbrengst (SO) en de NSO-typering. Een toelichting bij de gebruikte terminologie is opgenomen in bijlage 3. Zie ook de metadata van Statline (CBS, 2022).

2 Standaardopbrengst

Vanaf 2010 is de Standaardopbrengst (SO) in gebruik als maatstaf voor het vaststellen van de economische omvang en specialisatiegraad van bedrijven in de Landbouwtelling en het Bedrijveninformatienet van Wageningen Economic Research. Bij de SO wordt onderscheid gemaakt tussen de SO-norm per agrarisch product en de omvang in SO per bedrijf.

2.1 SO-norm per product

De SO-norm is een gestandaardiseerde opbrengst (in euro) per ha of per dier die met een gewas of diercategorie gemiddeld op jaarbasis wordt behaald. Opbrengsten uit bedrijfstoelagen en subsidies zijn niet meegenomen in de norm. Voor de typologie en SO-normen wordt geen onderscheid gemaakt naar gangbare en biologische productiemethoden.

De SO-norm wordt vastgesteld voor elk agrarisch product dat in de Landbouwtelling wordt gevraagd. Een overzicht van de agrarische producten uit de Landbouwtelling van 2022, met bijbehorende SO-normen, voorwaarden en coderingen zijn opgenomen in bijlage 1.

Vaststellen en gebruik van de SO-normen

De SO-normen zijn gebaseerd op genormaliseerde vijfjaarsgemiddelde opbrengsten. De normen worden door Wageningen Economic Research vastgesteld in elk jaar dat Eurostat de *Farm Structure Survey* (FSS) uitvoert.² Tussentijds kunnen wijzigingen plaatsvinden door aanpassingen in de lijst van producten die in de Landbouwtelling worden gevraagd.

Voor de Landbouwtelling van 2022 worden de SO-normen van prijsniveau 2017 gebruikt. Deze normen zijn in 2020 vastgesteld en gebaseerd op opbrengsten en prijzen uit de jaren 2015-2019 (tabel 2.1). Een belangrijke bron bij het vaststellen van de normen is het Bedrijveninformatienet (zie verklarende woordenlijst in bijlage 3). Ook worden andere bronnen, zoals de handboeken Kwantitatieve Informatie (zie verklarende woordenlijst in bijlage 3), gebruikt om de fysieke productie en prijzen per product vast te stellen. Voor een deel van de producten, met name de producten die niet vaak voorkomen, is geen (betrouwbare) informatie over opbrengsten per ha of prijzen per kg beschikbaar in de genoemde bronnen. In die gevallen zijn gegevens gebruikt van min of meer vergelijkbare producten of gemiddelden van producten uit dezelfde categorie.

Tabel 2.1 SO-prijsniveau per Landbouwtellingsjaar

Landbouwtellingsjaar	SO-prijsniveau	Basisjaren voor SO-normen
2000-2009	SO-2004	2002-2006
2010-2012	SO-2007	2005-2009
2013-2015	SO-2010	2008-2012
2016-2019	SO-2013	2011-2015
2020-2022	SO-2017	2015-2019

² Meer informatie over de Farm Structure Survey is te vinden op de volgende website: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/farm-structure-survey>

2.2 SO per bedrijf

De definitie van de Standaardopbrengst (SO) komt overeen met die van de Standard Output die vanaf 2010 in Europese statistieken (onder andere het FSS en het Farm Accountancy Data Network) wordt gebruikt. De SO is een bedrag in euro per bedrijf en staat voor een gestandaardiseerde opbrengst op jaarbasis.

De totale economische bedrijfsomvang in SO per bedrijf wordt berekend door sommatie van de totale SO over alle gewassen en dieren. In die totale bedrijfsomvang is geen rekening gehouden met opbrengsten uit bijvoorbeeld subsidies, bedrijfstoelagen en multifunctionele activiteiten.

Rond het meetellen van de SO van jonge dieren (zoals kalveren, biggen, lammeren en geitjes) gelden enkele voorwaarden, omdat de opbrengst van die jonge dieren in de norm van de moederdieren is meegenomen (zie bijlage 2 voor een nadere toelichting).

De opbrengst van gewassen die op het eigen bedrijf worden geteeld en verbruikt, zoals gras en snijmais op een melkveebedrijf, worden in de totale SO meegenomen. In de werkelijke financiële opbrengsten van een bedrijf wordt het intern verkeer (teelt en verbruik van gewassen op eigen bedrijf) echter niet meegenomen want die gewassen worden niet verkocht. Ook dit leidt, net als bovenstaande punten, tot een verschil tussen de SO en de werkelijke opbrengsten van een bedrijf. Tabel 2.2 toont een voorbeeldberekening van de vaststelling van de bedrijfsomvang in SO.

Tabel 2.2 Voorbeeldberekening a) van de bedrijfsomvang in SO van een bedrijf

Rubriek	Aantal eenheden	SO-norm	Totaal SO
Melk- en kalfkoeien	100	3.360	336.000
Jongvee <1 jaar, vrouwelijk	45	355	0 b)
Jongvee 1-2 jaar, vrouwelijk	40	505	20.200
Grasland, blijvend	50	1.180	59.000
Bieten, suiker	10	3.230	32.300
Totaal			447.500

a) Totaal SO = Aantal eenheden * SO-norm; b) geen waarde omdat die hier is meegenomen in de norm van koeien, zie bijlage 2.

3 NSO-bedrijfstypering

Door Nederland is gekozen om een eigen variant te gebruiken van de Europese bedrijfstypering die gebaseerd is op de Standaardopbrengst (SO), de Nederlandse Standaardopbrengst-typering (NSO). Met die keuze voor een eigen variant wordt beter recht gedaan aan specifiek Nederlandse agrarische producten, zoals zetmeelaardappelen, bloembollen en (blank) kalfsvlees. De specialisatiegraad van een bedrijf, het NSO-bedrijfstype, wordt berekend vanuit de relatieve bijdrage van de SO per groep van producten aan de totale SO van het bedrijf. Uitgaande van het *Typology Handbook* (RI/CC 1500 rev. 5) wordt bij de indeling van land- en tuinbouwbedrijven naar type in eerste instantie uitgegaan van een indeling naar vijf sectoren, te weten:

1. Akkerbouw
2. Tuinbouw
3. Blijvende teelten
4. Graasdieren
5. Hokdieren

Afhankelijk van de relatieve bijdrage van groepen producten aan de totale SO van het bedrijf wordt het NSO-hoofdtype vastgesteld. Voor elk van de vijf hierboven genoemde sectoren geldt dat het bedrijf een gespecialiseerd bedrijf is als het aandeel van één van de sectoren groter is dan $2/3$. Als geen van de individuele sectoren een groter aandeel heeft dan $2/3$, dan wordt het bedrijf ingedeeld bij één van de drie groepen gecombineerde bedrijven, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen bedrijven met een combinatie van gewassen, bedrijven met een combinatie van dieren, en bedrijven met een combinatie van gewassen én dieren (zie tabel 3.1, codenummers 6, 7 en 8).

Vanuit het schema zoals weergegeven in tabel 3.1 volgt dat een bedrijf wel in één of meerdere sectoren actief kan zijn, maar dat het bedrijf altijd in slechts één bedrijfstype wordt ingedeeld. Dat betekent dat bijvoorbeeld 'bedrijven met vleesvarkens' alleen onder de groep gespecialiseerde vleesvarkensbedrijven vallen als meer dan $2/3$ van de SO afkomstig is van de vleesvarkens.

De NSO-typering kent indelingen op twee verschillende niveaus, namelijk:

- Hoofdtype (1 cijfer), die een waarde kan hebben van 1 tot en met 9. Hierbij geldt dat een bedrijf met agrarische productie nooit in bedrijfstype 9 (niet-ingedeelde bedrijven) kan worden ingedeeld, want in bedrijfstype 9 zitten alleen bedrijven zonder SO.
- Subtype (4 cijfers), waarin de hoofdtypen verder worden gespecificeerd. Het eerste cijfer komt daarbij altijd overeen met de code van het hoofdtype. Als het laatste cijfer een 0 is, komt de (formule van de) groepsindeling overeen met de driecijferige Europese typering, anders is het een Nederlandse aanpassing van de typering.

De coderingen en naamgevingen rond de NSO-typering zijn opgenomen in tabel 3.1. Daar staan ook de voorwaarden, in de vorm van formules, die voor die typering gelden. Voor de betekenis van de coderingen in de formules in tabel 3.1 wordt verwezen naar bijlage 2. De gewassen en dieren die bij de codes horen zijn terug te vinden in bijlage 1.

Tabel 3.1 NSO-typering met codes, naamgeving en formules a)

Code	NSO-bedrijfstype	Formule
1	Akkerbouwbedrijven	P1 > 2/3
1500	Graan-, oliezaad- en eiwitgewasbedrijven	$P151 + P16 + 2.01.02 > 2/3$
1601	Zetmeelaardappelbedrijven	$N1601 > 1/3$
1602	Akkerbouwgroentebedrijven	$2.01.07.01.01 > 1/3$
1603	Akkerbouwbedrijven vooral voedergewassen	$FCP1 > 2/3$
1604	Overige akkerbouwbedrijven	Overige P1 > 2/3
2	Tuinbouwbedrijven	P2 > 2/3
2111	Glasgroentebedrijven	$N2111 > 2/3$
2121	Snijbloemenbedrijven	$N2121 > 2/3$
2122	Pot- en perkplantenbedrijven	$N2122 > 2/3$
2131	Overige glastuinbouwbedrijven	$N2111 + N2121 + N2122 + N2131 > 2/3$
2210	Opengrondsgroentebedrijven	$2.01.07.01.02 > 2/3$
2221	Bloembollenbedrijven	$N2221 > 2/3$
2310	Paddenstoelbedrijven	$2.06.01 > 2/3$
2320	Boomkwekerijbedrijven	$2.04.05 > 2/3$
2331	Overige tuinbouwbedrijven	Overige P2 > 2/3
3	Blijvendeteeltbedrijven	P3 > 2/3
3500	Wijngaardbedrijven	$2.04.04 > 2/3$
3610	Fruitbedrijven	$2.04.01.01.01 + 2.04.01.02 > 2/3$
3699	Overige blijvendeteeltbedrijven	Overige P3 > 2/3
4	Graasdierbedrijven	P4 > 2/3
4500	Melkveebedrijven	$3.02.06 > 3/4$ GL en $GL > 1/10$ P4
4611	Vleeskalverenbedrijven	$N4611 > 2/3$ GL en $GL > 1/10$ P4
4612	Overige rundveebedrijven	$P46 > 2/3$ GL en $GL > 1/10$ P4
4810	Schapebedrijven	$3.03.01 > 2/3$ GL en $GL > 1/10$ P4
4830	Geitenbedrijven	$3.03.02 > 2/3$ GL en $GL > 1/10$ P4
4841	Paard- en ponybedrijven	$3.01 > 2/3$ GL en $GL > 1/10$ P4
4842	Graasdierbedrijven vooral voedergewassen	$FCP4 > 2/3$
4843	Overige graasdierbedrijven	Overige P4 > 2/3
5	Hokdierbedrijven	P5 > 2/3
5111	Fokzeugenbedrijven	$N5111 > 2/3$
5121	Vleesvarkensbedrijven	$N5121 > 2/3$
5131	Overige varkensbedrijven	$N5111 + N5121 > 2/3$
5211	Leghenbedrijven voor consumptie-eieren	$N5211 > 2/3$
5221	Vleeskuikenbedrijven	$3.05.01 > 2/3$
5231	Overige pluimveebedrijven	$P52 > 2/3$
5301	Overige hokdierbedrijven	Overige P5 > 2/3
6	Gewascombinaties	P1+P2+P3 > 2/3
6100	Gewascombinaties	$P1+P2+P3 > 2/3$
7	Veeteeltcombinaties	P4+P5 > 2/3
7300	Veeteeltcombinaties, vooral graasdieren	$P4 > P5$
7400	Veeteeltcombinaties, vooral hokdieren	$P4 \leq P5$
8	Gewas-/veecombinaties	Overige SO > 0
8300	Akkerbouw-/graasdiercombinaties	$P1 > 1/3$ en $P4 > 1/3$
8400	Overige gewas-/veecombinaties	Overige
9	Niet-ingedeelde bedrijven	SO = 0
9000	Niet-ingedeelde bedrijven	SO = 0

a) De gewassen en dieren die bij de codes horen zijn terug te vinden in bijlage 1; de betekenis van de coderingen in de formules in bijlage 2.

4 Standaardverdiencapaciteit

4.1 Inleiding en definities

De economische bedrijfsomvang, uitgedrukt in Standaardopbrengst (SO), is over bedrijfstypen heen niet altijd even sterk gerelateerd met de arbeidsinzet of met de toegevoegde waarde (van Everdingen et al., 2014). Bijvoorbeeld: op een akkerbouwbedrijf blijft van 100.000 euro opbrengsten gemiddeld meer toegevoegde waarde over dan op een vleesvarkensbedrijf (respectievelijk circa 33% en circa 11%). Dit komt doordat in de varkenshouderij de toegerekende kosten (zoals veevoer) relatief hoog zijn. Met het kengetal Standaardverdiencapaciteit (SVC) wordt rekening gehouden met het verschil in toegevoegde waarde. Voor vergelijking van bedrijven uit verschillende sectoren op basis van schaalgrootte naar arbeidsbehoefte of toegevoegde waarde is de omvang in SVC gemeten beter te gebruiken dan de omvang in SO (zie onderstaande uitleg). In bijlage 5 worden de genoemde economische kengetallen en hun relaties via twee rekenschema's in beeld gebracht.

De SVC geeft een beeld van de vergoeding voor de inzet van arbeid en kapitaal (toegevoegde waarde) die een bedrijf op basis van de gestandaardiseerde toegevoegde waarde gemiddeld in een jaar behaalt met de agrarische productie, los van wie de arbeid of het kapitaal heeft geleverd. Opbrengsten uit bedrijfstoelagen, betaalrechten, subsidies of multifunctionele landbouw zijn daarin niet meegenomen. De werkelijk gerealiseerde toegevoegde waarde van een bedrijf zal vrijwel nooit exact gelijk zijn aan de berekende SVC, vanwege verschillen in prijsvorming, technisch resultaat, productbewerking, subsidies, intern verkeer of opbrengsten uit multifunctionele activiteiten in vergelijking tot de gebruikte standaarden.

De SVC van een bedrijf wordt berekend door de SO van gekozen SO-groepen te vermenigvuldigen met de verdiencoëfficiënt van die SO-groep. Die coëfficiënt geeft aan welk deel van de SO gemiddeld als vergoeding voor arbeid en kapitaal resteert voor die specifieke groep van agrarische producten (SO-groep). De genoemde SO-groepen zijn dezelfde als gebruikt bij het vaststellen van het NSO-type (zie tabel 3.1). In tabel 4.1 is de verdiencoëfficiënt per SO-groep weergegeven voor gebruik bij de SO-normen die in 2022 geldig zijn.

De verdiencoëfficiënten, en daarmee ook de SVC, zijn in 2013 ontwikkeld en beschikbaar voor de Landbouwtellingen vanaf 2010. In 2017 zijn de schapen afgesplitst van de groep overige graasdieren en het overig pluimvee van de groep overige veehouderij. Daarmee zijn de uitkomsten voor bedrijven uit die betreffende SO-groepen specifiekier geworden. In 2020 zijn de verdiencoëfficiënten en de SVC opnieuw berekend voor het prijsniveau van 2017 in lijn met de fasering van de FSS, uitgevoerd door Eurostat.

Tabel 4.1 Verdiencoëfficiënt per SO-groep, behorend bij SO-prijsniveau 2017

Code SO-groep	Omschrijving SO-groep	Verdiencoëfficiënt
P1	Akkerbouw	0,325
N2111	Glasgroenten	0,387
N2121	Glasbloemen	0,342
N2122	Pot- en perkplanten	0,378
N2131	Overig glastuinbouw	0,347
N2221	Bloembollen	0,405
2.01.07.01.02	Opengrondsgroenten	0,386
2.04.05	Boomkwekerij	0,250
2.06.01	Paddenstoelen	0,216
Overig P2	Overig tuinbouw (P2 exclusief hierboven genoemd)	0,167
P3	Blijvende teelt	0,406
P45-bewerking a)	Rundvee, exclusief vleeskalveren en vleesvee > 1 jaar	0,209
N4611 a)	Vleeskalveren	0,072
3.03.02 a)	Geiten	0,344
3.03.01 a)	Schapen	0,055
Overig P4 a)	Overige graasdieren (GL, exclusief hierboven genoemd)	0,050
N5111	Fokvarkens	0,196
N5121	Vleesvarkens	0,110
N5211	Leghennen, exclusief moederdieren	0,145
3.05.01	Vleeskuikens	0,108
Overig P52	Overig pluimvee (P52, exclusief hierboven genoemd)	0,127
Overig P5	Overige veehouderij (P5, exclusief hierboven genoemd)	0,150

a) De SO van FCP4 wordt evenredig verdeeld over de vijf genoemde SO-groepen. Grasland en voedergewassen (rubrieken met code FC) worden ingedeeld bij P1 als er geen graasdieren zijn (als GL = 0), anders bij P4.

In tabel 4.2 is voor twee voorbeeldbedrijven met akkerbouw en vleesvarkens het resultaat van de SO- en SVC-berekening gegeven. Beide bedrijven hebben een totale SO-omvang van 300.000 euro, maar bedrijf 1 heeft vooral SO uit akkerbouw en bedrijf 2 vooral uit vleesvarkens. Doordat de verdiencoëfficiënt van akkerbouw hoger is dan van vleesvarkens, is de totale SVC van bedrijf 1 bijna tweemaal hoger dan van bedrijf 2. Bedrijf 1 zal normaal gesproken dus een hogere toegevoegde waarde opleveren en meer inzet van arbeid en/of kapitaal vragen dan bedrijf 2.

Tabel 4.2 Voorbeeldberekening van de SVC van twee bedrijven met akkerbouw en varkens

SO-groep	Verdiencoëfficiënt	Bedrijf 1		Bedrijf 2	
		SO	SVC	SO	SVC
Akkerbouw	0,325	250.000	81.250	50.000	16.250
Vleesvarkens	0,11	50.000	5.500	250.000	27.500
Totaal		300.000	86.750	300.000	43.750

4.2 Grootteklasse SVC

Voor gebruik van de SVC zijn 'standaardgrootteklassen' vastgesteld om bedrijven in te delen. De gehanteerde grenzen van die klassen zijn gebaseerd op de gemiddelde gerealiseerde verhouding van de SVC per arbeidskracht (zoals uit de Landbouwtelling naar voren komt) en zijn dus gebaseerd op een gemiddeld-efficiënte arbeidsinzet. De werkelijke arbeidsinzet van een individueel agrarisch bedrijf hangt onder meer af van de efficiëntie van de arbeidsinzet, de mate van mechanisering en de multifunctionele activiteiten. Aangezien de werkelijke toegevoegde waarde van een bedrijf af kan wijken van de norm, is het mogelijk dat de omschrijving bij de grootteklasse niet van toepassing is op elk individueel bedrijf. De uitkomsten moeten dan ook vooral als een (globale) richtlijn worden gezien.

Er zijn 5 grootteklassen gedefinieerd op basis van het bedrag aan SVC:

1. < 25.000 euro: *zeer kleine bedrijven*

Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit, volgens de in gebruik zijnde standaarden, een arbeidsinzet van maximaal 0,75 arbeidsjareenheden (aje), tenzij de arbeid duidelijk minder efficiënt of tegen een lagere vergoeding dan gemiddeld wordt ingezet.

2. 25.000-60.000 euro: *kleine bedrijven*

Deze bedrijven vragen voor de agrarische activiteit, volgens de in gebruik zijnde standaarden, een arbeidsinzet van 0,75 tot maximaal 1,5 aje, afhankelijk van de mate van automatisering en de efficiëntie waarmee de arbeid kan worden ingezet.

3. 60.000-100.000 euro: *middelgrote bedrijven*

Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 1,5 tot 2,5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd.

4. 100.000-250.000 euro: *grote bedrijven*

Deze bedrijven zijn van dusdanige omvang dat voor ongeveer 2,5 tot 5 aje een gemiddelde toegevoegde waarde kan worden gerealiseerd.

5. \geq 250.000 euro: *zeer grote bedrijven*

Deze bedrijven kunnen aan meer dan 5 aje arbeid bieden tegen een gemiddelde toegevoegde waarde.

De indeling en naamgeving van de grootteklassen is mede gekozen naar aanleiding van meerdere vragen over de volwaardigheid van bedrijven, en is gebaseerd op de verdeling van bedrijven in de totale populatie van land- en tuinbouwbedrijven. Voor 2021 geldt bijvoorbeeld dat van de 52.107 bedrijven ongeveer 37% als zeer klein moet worden beschouwd en ongeveer 9% als zeer groot. Tussen de agrarische bedrijfstypen bestaan grote verschillen in verdeling van bedrijven over de grootteklassen. Van de akkerbouwbedrijven valt in 2021 meer dan de helft in de groep zeer kleine bedrijven en 4% bij de zeer grote bedrijven, terwijl dat bij de glastuinbouwbedrijven bijna andersom is.

5 Gebruik van de normen en typering

Het primaire doel van de typering van agrarische bedrijven en berekende Standaardopbrengst (SO) is gebruik in statistiek en onderzoek. De bedrijfsomvang in SO en het NSO-bedrijfstype wordt voor alle land- en tuinbouwbedrijven in Nederland door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) berekend. Het CBS gebruikt daarvoor de gegevens van bedrijven uit de Landbouwtelling, de door Wageningen Economic Research berekende SO-normen en het in deze nota beschreven rekenschema. Het CBS stelt de informatie beschikbaar voor onderzoek, in bestanden die op de Landbouwtelling gebaseerd zijn. Ook gebruikt het CBS de uitkomsten in de statistieken over de land- en tuinbouw die door het CBS worden ontsloten.

Wageningen Economic Research biedt via internet een rekenmodule aan, waarmee gebruikers zelf de bedrijfsomvang en het bedrijfstype van een bedrijf kunnen berekenen, door de arealen van gewassen en aantallen aanwezige dieren in te vullen in de rekenmodule.³

Ook buiten statistiek en onderzoek wordt gebruikgemaakt van de classificaties. In diverse regelgevingen wordt bijvoorbeeld verwezen naar de volwaardigheid van bedrijven of naar volwaardige arbeidskrachten. Vaak wordt dat gekoppeld aan de bedrijfsomvang van bedrijven, waarbij soms nog de oude Nederlandse grootte-eenheden (nge) als maatstaf worden genomen en soms de SO, als vervanger van de oude nge met prijspeil 2004. Met de beschikbaarheid van de SVC ligt het voor de hand om in dergelijke regelgeving meer op dat kengetal te focussen dan op de SO. Volwaardigheid gaat immers meer over arbeidsinzet of toegevoegde waarde dan over omzet.

Het gebruik van de normen bij deze toepassingen is uiteraard de verantwoordelijkheid van de regelgevers. Ook bij gebruik van de SVC geldt dat het gebruik als indicator voor volwaardigheid van bedrijven vooral indicatief is, want door de gehanteerde uitgangspunten bij de vaststelling van de normen of door een specifieke bedrijfssituatie kan het resultaat van een bedrijf afwijken van de standaarden.

³ De rekenmodule is terug te vinden op de volgende website: www.wecr.wur.nl/neg

Bronnen en literatuur

CBS, 2022. CBS StatLine.

https://opendata.cbs.nl/statline/portal.html?_la=nl&_catalog=CBS&tableId=80782ned&_theme=213.

European Commission, 2020. Typology Handbook (RI/CC 1500 rev 5).

https://circabc.europa.eu/ui/group/880bbb5b-abc9-4c4c-9259-5c58867c27f5/library/52e91dfc-7bac-4285-b990-559567ff0bf7?p=1&n=10&sort=modified_DESC.

Eurostat. Farm Structure Survey (FSS). <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/farm-structure-survey>.

Everdingen, W.H. van, H.A.B. van der Meulen, H.B. van der Veen en H.C.J. Vrolijk, 2014. NSO-typering 2014: typering van agrarische bedrijven in Nederland. Wageningen, LEI Wageningen UR, Nota 2014-046.

Everdingen, W.H. van, 2015. NSO-typering 2010-2012; Typering van agrarische bedrijven in Nederland. Wageningen, LEI Wageningen UR, Nota 2015-153.

Wisman, A., 2022. NSO-typering agrarische bedrijven 2021: Normen en uitgangspunten bij typering agrarische bedrijven in Nederland. Wageningen, Wageningen Economic Research, Nota 2022-068.

Bijlage 1 Overzicht van rubrieken, normen, voorwaarden a), coderingen en indelingen voor Landbouwtelling 2022

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen					
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5	
Granen										
2.01.01.01	Wintertarwe	ha	1.920		P1	P15	P151			
2.01.01.01	Zomertarwe	ha	1.670		P1	P15	P151			
2.01.01.03	Rogge (geen snijrogge)	ha	860		P1	P15	P151			
2.01.01.04	Wintergerst	ha	1.560		P1	P15	P151			
2.01.01.04	Zomergerst	ha	1.470		P1	P15	P151			
2.01.01.05	Haver	ha	1.260		P1	P15	P151			
2.01.01.05	Naakte haver	ha	1.260		P1	P15	P151			
2.01.01.06	Korrelmais	ha	1.900		P1	P15	P151			
2.01.01.06	Corn cob mix	ha	1.640		P1	P15	P151			
2.01.01.07	Wilde rijst	ha	1.670		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Franse boekweit	ha	1.670		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Spelt	ha	1.710		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Teff	ha	1.670		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Triticale	ha	1.140		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Kanariezaad	ha	1.670		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Naalbaar (setaria)	ha	1.670		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Quinoa	ha	4.030		P1	P15	P151			
2.01.01.99	Granen, overig	ha	1.670		P1	P15	P151			
Eiwithoudende gewassen										
2.01.02.01	Erwten (droog te oogsten)	ha	955		P1					
2.01.02.01	Kapucijners en grauwe erwten	ha	1.690		P1					
2.01.02.01	Niet-bittere lupinen	ha	1.150		P1					
2.01.02.01	Veldbonen (onder andere duiven-, paarden-, wierbonen)	ha	815		P1					
2.01.02.02	Bruine bonen	ha	2.000		P1					
2.01.02.02	Tuinbonen (droog te oogsten)	ha	2.070		P1					

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
Aardappelen									
2.01.03	Aardappelen, consumptie	ha	7.410		P1	P17			
2.01.03	Aardappelen, poot NAK	ha	11.100		P1	P17			
2.01.03	Aardappelen, poot TBM	ha	5.230		P1	P17			N1601
2.01.03	Aardappelen, zetmeel	ha	3.340		P1	P17			N1601
Bieten									
2.01.04	Suikerbieten	ha	3.230		P1	P17			
2.01.05	Aardperen	ha	4.360		FC			FC17	
2.01.05	Voederbieten	ha	3.590		FC			FC17	
Hop									
2.01.06.02	Hop	ha	4.360		P1				
Oliehoudende gewassen									
2.01.06.04	Koolzaad, winter	ha	1.540		P1	P16			
2.01.06.04	Koolzaad, zomer	ha	1.320		P1	P16			
2.01.06.04	Raapzaad	ha	1.540		P1	P16			
2.01.06.05	Zonnebloemen	ha	1.540		P1	P16			
2.01.06.06	Sojabonen	ha	1.270		P1	P16			
2.01.06.07	Lijnzaad niet van vezelvlas	ha	1.360		P1	P16			
2.01.06.08	Blauwmaanzaad	ha	1.810		P1	P16			
2.01.06.08	Niger	ha	1.540		P1	P16			
Industriegewassen									
2.01.06.09	Vezelvlas	ha	2.080		P1				
2.01.06.10	Vezelhennep	ha	1020		P1				
2.01.06.12	Karwijzaad, oogst dit jaar	ha	1.860		P1				
2.01.06.12	Valeriaan, productie	ha	20.700		P1				
2.01.06.12	Lavas (maggplant), productie	ha	20.700		P1				
2.01.06.12	Angelica, productie	ha	20.700		P1				
2.01.06.12	Peterselie, productie	ha	20.700		P1				
2.01.06.12	Wilde marjolein (oregano), productie	ha	20.700		P1				
2.01.06.12	Echinacea (zonnehoed), productie	ha	20.700		P1				
2.01.06.12	Overige kruiden, productie	ha	20.700		P1				
2.01.06.99	Cichorei	ha	3.910		P1				

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
Groenten open grond									
2.01.07.01.01	Boerenkool, productie	ha	12.100		P1				
2.01.07.01.01	Erwten: groen te oogsten	ha	2.430		P1				
2.01.07.01.01	Knolselderij, productie	ha	7.760		P1				
2.01.07.01.01	Koolraap, productie	ha	3.030		P1				
2.01.07.01.01	Kroten/rode bieten, productie	ha	10.400		P1				
2.01.07.01.01	Poot- en plantuien (1 ^e jaars)	ha	7.310		P1				
2.01.07.01.01	Poot- en plantuien (2 ^e jaars)	ha	7.790		P1				
2.01.07.01.01	Sjalotten	ha	7.630		P1				
2.01.07.01.01	Schorseneren, productie	ha	4.610		P1				
2.01.07.01.01	Spinazie, productie	ha	1.580		P1				
2.01.07.01.01	Stamsperziebonen (=stamslabonen), productie	ha	2.230		P1				
2.01.07.01.01	Suikermais	ha	3.580		P1				
2.01.07.01.01	Tuinbonen (groen te oogsten)	ha	2.590		P1				
2.01.07.01.01	Waspeen, productie	ha	5.050		P1				
2.01.07.01.01	Winterpeen, productie	ha	10.700		P1				
2.01.07.01.01	Witlofwortel, productie	ha	6.080		P1				
2.01.07.01.01	Zaai-uien, geel b)	ha	7.800		P1				
2.01.07.01.01	Zaai-uien, rood b)	ha	7.800		P1				
2.01.07.01.01	Zilveruitjes	ha	8.520		P1				
Groenten volle grond									
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, vermeerdering	ha	107.000		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, wachtbed	ha	42.600		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, productie	ha	49.100		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, vermeerdering	ha	148.000		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, wachtbed	ha	55.500		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, productie	ha	83.300		P2				
2.01.07.01.02	Andijvie, productie	ha	33.900		P2				
2.01.07.01.02	Asperges, oppervlakte die nog geen productie oplevert	ha	7.200		P2				
2.01.07.01.02	Asperges, oppervlakte die productie oplevert	ha	11.700		P2				
2.01.07.01.02	Augurk, productie	ha	19.100		P2				
2.01.07.01.02	Bloemkool, winter, productie	ha	13.800		P2				
2.01.07.01.02	Bloemkool, zomer, productie	ha	13.800		P2				
2.01.07.01.02	Bospeen, productie	ha	20.000		P2				

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
2.01.07.01.02	Broccoli, productie	ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Chinese kool, productie	ha	16.700		P2				
2.01.07.01.02	Courgette, productie	ha	38.200		P2				
2.01.07.01.02	Knolvenkel/venkel, productie	ha	24.600		P2				
2.01.07.01.02	Komkommer, productie	ha	13.700		P2				
2.01.07.01.02	Koolrabi, productie	ha	18.100		P2				
2.01.07.01.02	Meloen, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Paksoi, productie	ha	23.200		P2				
2.01.07.01.02	Peulen, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Pompoen, productie	ha	5.800		P2				
2.01.07.01.02	Prei, winter, productie	ha	21.000		P2				
2.01.07.01.02	Prei, zomer, productie	ha	18.400		P2				
2.01.07.01.02	Pronkbonen, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Raapstelen, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Rabarber, productie	ha	17.200		P2				
2.01.07.01.02	Radijs, productie	ha	24.000		P2				
2.01.07.01.02	Rodekool, productie	ha	20.300		P2				
2.01.07.01.02	Savooiekool, productie	ha	12.800		P2				
2.01.07.01.02	Selderij, bleek- en groen-, productie	ha	14.200		P2				
2.01.07.01.02	Sla, ijsberg-, productie	ha	18.200		P2				
2.01.07.01.02	Sla, radicchio rosso, productie	ha	23.900		P2				
2.01.07.01.02	Sla, overig, productie	ha	24.700		P2				
2.01.07.01.02	Spitskool, productie	ha	9.500		P2				
2.01.07.01.02	Spruitkool/spruitjes, productie	ha	12.400		P2				
2.01.07.01.02	Stoksnijbonen en stokslabonen, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Witte kool, productie	ha	15.600		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde bladgewassen, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde groenten, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Pastinaak, productie	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien open grond, zaden en opkweekmateriaal	ha	107.000		P2				
2.01.07.01.02	Aardbeien op stellingen, zaden en opkweekmateriaal	ha	148.000		P2				
2.01.07.01.02	Andijvie, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Asperges, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Augurk, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
2.01.07.01.02	Bloemkool, winter, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Bloemkool, zomer, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Bospeen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Broccoli, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Chinese kool, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Courgette, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Knolvenkel/venkel, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Komkommer, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Koolrabi, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Meloen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Paksoi, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Peulen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Pompoen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Prei, winter, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Prei, zomer, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Pronkbonen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Raapstelen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Rabarber, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Radijs, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Rodekool, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Savooiekool, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Selderij, bleek- en groen-, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Sla, ijsberg-, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Sla, radicchio rosso, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Sla, overig, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Spitskool, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Spruitkool/spruitjes, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Stoksnijbonen en stokslobonen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Witte kool, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde bladgewassen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Pastinaak, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Boerenkool, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Knolselderij, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Koolraap, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
2.01.07.01.02	Kroten/rode bieten, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Valeriaan, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Lavas (maggplant), zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Angelica, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Peterselie, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Wilde marjolein (oregano), zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Echinacea (zonnehoed), zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Overige kruiden, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Schorseneren, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Spinazie, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Stamsperziebonen (=stamslabonen), zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Waspeen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Winterpeen, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Witlofwortel, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Overige niet genoemde groenten, zaden en opkweekmateriaal	ha	41.600		P2				
2.01.07.01.02	Oppervlakte witlofwortelen voor trek van witlof	ha	20.600		P2				
2.01.07.01.02	Knoflook	ha	14.300		P2				
2.01.07.01.02	Wortelpeterselie	ha	31.700		P2				
2.01.07.01.02	Zoete aardappelen	ha	14.300		P2				
Groenten onder glas									
2.01.07.02	Aardbeien onder glas	ha	352.000		P2				N2111
2.01.07.02	Aardbeien in betreedbare plastic tunnels	ha	116.000		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: andijvie	ha	157.000		P2				N2111
2.01.07.02	Frisée (krulandijvie)	ha	157.000		P2				N2111
2.01.07.02	Aubergines	ha	485.500		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: courgette	ha	398.000		P2				N2111
2.01.07.02	Komkommers	ha	436.500		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: kropsla (alle sla in kropvorm)	ha	298.000		P2				N2111
2.01.07.02	Losse/meervoudige slabladeren-overig	ha	298.000		P2				N2111
2.01.07.02	Enkelvoudige slabladeren	ha	298.000		P2				N2111
2.01.07.02	Blokpaprika's, groen	ha	384.500		P2				N2111
2.01.07.02	Blokpaprika's, rood	ha	383.000		P2				N2111
2.01.07.02	Blokpaprika's, geel	ha	382.000		P2				N2111
2.01.07.02	Blokpaprika's oranje	ha	409.500		P2				N2111

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
2.01.07.02	Blokpaprika's, overige kleuren	ha	452.000		P2				N2111
2.01.07.02	Puntpaprika's	ha	414.000		P2				N2111
2.01.07.02	Zoete puntpaprika's	ha	414.000		P2				N2111
2.01.07.02	Chilipepers	ha	425.500		P2				N2111
2.01.07.02	Groenten onder glas: radijs	ha	240.500		P2				N2111
2.01.07.02	Pruim cherrytomaten (los)	ha	552.500		P2				N2111
2.01.07.02	Pruim cherrytomaten (tros)	ha	520.500		P2				N2111
2.01.07.02	Ronde cherrytomaten (los)	ha	552.500		P2				N2111
2.01.07.02	Ronde cherrytomaten (tros)	ha	520.500		P2				N2111
2.01.07.02	Ronde tomaten (los)	ha	411.000		P2				N2111
2.01.07.02	Ronde tomaten (tros)	ha	463.500		P2				N2111
2.01.07.02	Pruim tomaten (los)	ha	410.500		P2				N2111
2.01.07.02	Pruim tomaten (tros)	ha	462.500		P2				N2111
2.01.07.02	Vleestomaten	ha	512.500		P2				N2111
2.01.07.02	Overige groenten (inclusief meloen)	ha	275.000		P2				N2111
2.01.07.02	Kruiden	ha	41.600		P2				N2111
2.01.07.02	Groentezaden onder glas	ha	214.000		P2				N2131
2.01.07.02	Opweekmateriaal groenten	ha	712.000		P2				N2131
Bloembollen en bloemen open grond									
2.01.08.01	Amaryllis, bloembollen en -knollen	ha	208.000		P2				N2221
2.01.08.01	Dahlia, bloembollen en -knollen	ha	25.200		P2				N2221
2.01.08.01	Gladiool, bloembollen en -knollen	ha	25.200		P2				N2221
2.01.08.01	Hyacint, bloembollen en -knollen	ha	25.500		P2				N2221
2.01.08.01	Krokus, bloembollen en -knollen	ha	25.800		P2				N2221
2.01.08.01	Iris, bolvormend	ha	25.200		P2				N2221
2.01.08.01	Iris, rhizoomvormend	ha	25.200		P2				N2221
2.01.08.01	Lelie, bloembollen en -knollen	ha	37.800		P2				N2221
2.01.08.01	Narcis, bloembollen en -knollen	ha	22.000		P2				N2221
2.01.08.01	Tulp, bloembollen en -knollen	ha	27.600		P2				N2221
2.01.08.01	Zantedeschia, bloembollen en -knollen	ha	37.800		P2				N2221
2.01.08.01	Pioenroos, vermeerdering	ha	50.400		P2				N2221
2.01.08.01	Blauw druifje, bloembollen en -knollen	ha	31.000		P2				N2221
2.01.08.01	Sierui, bloembollen en -knollen	ha	20.800		P2				N2221
2.01.08.01	Kuifhyacint, bloembollen en -knollen	ha	25.500		P2				N2221

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen					
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5	
2.01.08.01	Overige bloemen, bloembollen en -knollen	ha	25.200		P2					N2221
2.01.08.01	Amaryllis, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Dahlia, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Gladiool, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Hyacint, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Iris, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Krokus, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Lelie, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Narcis, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Tulp, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Zantedeschia, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Chrysant, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Blauw druifje, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Sierui, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Kuifhyacint, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Pioenroos, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Overige bloemen, droogbloemen	ha	13.200		P2					
2.01.08.01	Chrysant, vermeerdering	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Amaryllis, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Dahlia, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Gladiool, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Hyacint, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Iris, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Krokus, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Lelie, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Narcis, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Tulp, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Zantedeschia, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Chrysant, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Blauw druifje, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Sierui, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Kuifhyacint, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Pioenroos, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					
2.01.08.01	Overige bloemen, overige bloemkwekerijgewassen	ha	60.000		P2					

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
2.01.08.01	Snijgroen	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Adonis	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Goudsbloem	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Leeuwenbekjes	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Papaver	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Vergeet mij nietje	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Saffloer, bloemzaden	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Vrouwenmantel, bloemzaden	ha	60.000		P2				
2.01.08.01	Overige bloemzaden open grond	ha	60.000		P2				
Bloemen en planten onder glas									
2.01.08.02	Alstroemeria (snijbloemen)	ha	802.000		P2				N2121
2.01.08.02	Anjers (snijbloemen)	ha	609.000		P2				N2121
2.01.08.02	Anthurium (snijbloemen)	ha	437.500		P2				N2121
2.01.08.02	Chrysant (snijbloemen)	ha	822.500		P2				N2121
2.01.08.02	Curcuma (snijbloemen)	ha	572.500		P2				N2121
2.01.08.02	Eustoma russellianum (snijbloemen)	ha	2.021.000		P2				N2121
2.01.08.02	Freesia's (snijbloemen)	ha	704.000		P2				N2121
2.01.08.02	Gerbera's (snijbloemen)	ha	975.000		P2				N2121
2.01.08.02	Hippeastrum (snijbloemen)	ha	412.500		P2				N2121
2.01.08.02	Hydrangea macrophylla (snijbloemen)	ha	281.000		P2				N2121
2.01.08.02	Lelies (snijbloemen)	ha	1.033.000		P2				N2121
2.01.08.02	Orchideeën (snijbloemen)	ha	407.500		P2				N2121
2.01.08.02	Paeonia (snijbloemen)	ha	570.000		P2				N2121
2.01.08.02	Rozen (snijbloemen)	ha	1.304.000		P2				N2121
2.01.08.02	Tulipa (snijbloemen)	ha	1.775.000	tulp	P2				N2121
2.01.08.02	Overige snijbloemen	ha	437.000		P2				N2121
2.01.08.02	Tulpen gebroeid in afgelopen seizoen	1.000 stuks	132	vw_tulp	P2				N2121
2.01.08.02	Hyacinten gebroeid in afgelopen seizoen	1.000 stuks	303		P2				N2121
2.01.08.02	Narcisbollen gebroeid in afgelopen seizoen	kg	3,0		P2				N2121
2.01.08.02	Overige bollen gebroeid	kg	6,0		P2				N2121
2.01.08.02	Hippeastrum (potplanten) - Amaryllisbol	ha	307.500		P2				N2131
2.01.08.02	Anthurium (potplanten)	ha	521.500		P2				N2122
2.01.08.02	Chrysanthemum (potplanten)	ha	1.675.000		P2				N2122
2.01.08.02	Curcuma (potplanten)	ha	657.500		P2				N2122

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen					
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5	
2.01.08.02	Hyacinthus orientalis (potplanten)	ha	1.064.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Hydrangea macrophyllia (potplanten)	ha	1.458.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Kalanchoe Blossfeldiana (potplanten)	ha	1.080.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Phalaenopsis (potplanten)	ha	2.371.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Rosa (potplanten)	ha	1.259.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Overige potplanten voor de bloei	ha	871.500		P2				N2122	
2.01.08.02	Dracaena marginata (potplanten)	ha	1.459.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Ficus Benjamina (potplanten)	ha	749.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Palmae (potplanten)	ha	1.080.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Overige potplanten voor het blad	ha	944.500		P2				N2122	
2.01.08.02	Perkplanten	ha	600.000		P2				N2122	
2.01.08.02	Overige bloemkwekerijgewassen onder glas	ha	354.000		P2				N2131	
2.01.08.02	Opkweekmateriaal bloemkwekerijgewassen	ha	681.500		P2				N2131	
2.01.08.02	Bloemzaden onder glas	ha	393.500		P2				N2131	
Voedergewassen										
2.01.09.01	Tijdelijk grasland	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Rand, grenzend aan blijvend grasland of een blijvende teelt, hoofdzakelijk bestaand uit tijdelijk gras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Rand, grenzend aan bouwland, hoofdzakelijk bestaand uit tijdelijk gras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Beemdlangbloem	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Engels raaigras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Festulolium	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Italiaans raaigras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Rietzwenkgras, industrie gras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Rietzwenkgras, anders dan voor industrie gras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Soedangras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Timothee	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Veldbeemdgras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Westerwolds raaigras	ha	1.180		FC					
2.01.09.01	Roodzwenkgras	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.01	Snijmais	ha	1.470		FC					
2.01.09.02.01	Mais, energie	ha	1.170		FC					
2.01.09.02.01	Maiskolvensilage	ha	1.420		FC					
2.01.09.02.02	Bonte wikke	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Esparcette	ha	1.180		FC					

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen					
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5	
2.01.09.02.02	Klaver, alexandrijnse	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Klaver, incarnaat	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Rode klaver	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Rolklaver	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Klaver, perzische	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Klaver, witte	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Seradelle	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Voederwikke	ha	1.180		FC					
2.01.09.02.02	Luzerne	ha	980		FC					
Overige akkerbouwgewassen										
2.01.10	Graszaad	ha	1.790		P1					
2.01.10	Klaverzaad	ha	2.090		P1					
2.01.11	Brandnetel	ha	4.360		P1					
2.01.11	Deder	ha	4.360		P1					
2.01.11	Facelia	ha	4.360		P1					
2.01.11	Graszoden	ha	5.060		P1					
2.01.11	Meekrap	ha	4.360		P1					
2.01.11	Miscanthus (olifantsgras)	ha	975		P1					
2.01.11	Spurrie	ha	4.360		P1					
2.01.11	Teunisbloem	ha	4.360		P1					
2.01.11	Agrarisch natuurmengsel	ha	4.360		P1					
2.01.11	Igniscum candy	ha	4.360		P1					
2.01.11	Zonnekroon	ha	4.360		P1					
2.01.11	Overige akkerbouwgewassen	ha	4.360		P1					
2.01.11	Drachtplanten	ha	0		P1					
Braak en grond zonder productie (zonder SO)										
2.01.12.01	Tijdelijk onbeteelde grond, i.v.m. publieke werken	ha	0		P1					
2.01.12.01	Tijdelijk onbeteelde grond, anders dan voor publieke werken	ha	0		P1					
2.01.12.02	Bladkool	ha	0							
2.01.12.02	Bladrap	ha	0							
2.01.12.02	Bladrammenas	ha	0							
2.01.12.02	Ethiopische mosterd	ha	0							
2.01.12.02	Gele mosterd	ha	0							
2.01.12.02	Sarepta mosterd/caliente	ha	0							

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
2.01.12.02	Stoppelknollen	ha	0						
2.01.12.02	Zwarte mosterd	ha	0						
2.01.12.02	Japanse haver	ha	0						
2.01.12.02	Overige groenbemesters, niet-vlinderbloemige	ha	0						
2.01.12.02	Overige groenbemesters, vlinderbloemige	ha	0						
2.01.12.02	Aardappelen als bestrijdingsmaatregel, aardappelmoetheid: vanggewas	ha	0						
2.01.12.02	Raketblad (aaltjesvanggewas)	ha	0						
2.01.12.02	Tagetes erecta (afrikaantje)	ha	0						
2.01.12.02	Tagetes patula (afrikaantje)	ha	0						
2.01.12.02	Zwaardherik (aaltjesvanggewas)	ha	0						
2.01.12.02	Rand, grenzend aan blijvend grasland of een blijvende teelt, hoofdzakelijk bestaand uit een ander gewas dan gras	ha	0						
2.01.12.02	Rand, grenzend aan bouwland, hoofdzakelijk bestaand uit een ander gewas dan gras. (EA: beheerd)	ha	0						
2.01.12.02	Rand, grenzend aan bouwland, hoofdzakelijk bestaand uit een ander gewas dan gras. (EA: onbeheerd)	ha	0						
2.01.12.02	Onbeteelde grond vanwege een teeltverbod/ontheffing	ha	0						
2.01.12.02	Bufferstrook, rand (incl. eventuele oevervegetatie)	ha	0						
2.01.12.02	Rand, langs bosrand op landbouwgrond, geen landbouwproductie, grenzend aan eigen bouwland	ha	0						
Blijvend grasland									
2.03.01	Blijvend grasland	ha	1.180		FC				
2.03.01	Rand, grenzend aan blijvend gras of hoofdzakelijk bestaand uit blijvend gras	ha	1.180		FC				
2.03.01	Rand, grenzend aan bouwland, hoofdzakelijk bestaand uit blijvend gras	ha	1.180		FC				
2.03.02	Grasland, natuurlijk. Hoofdfunctie landbouw	ha	350		FC				
Pit- en steenvruchten									
2.04.01.01.01	Appelen, aanplant lopende seizoen	ha	19.400		P3				
2.04.01.01.01	Appelen, aanplant voorafgaand lopende seizoen	ha	19.400		P3				
2.04.01.01.01	Peren, aanplant lopende seizoen	ha	18.800		P3				
2.04.01.01.01	Peren, aanplant voorafgaand lopende seizoen	ha	18.800		P3				
2.04.01.01.01	Pruimen	ha	12.600		P3				
2.04.01.01.01	Zoete kersen	ha	31.500		P3				
2.04.01.01.01	Zure kersen - opbrengst voor verwerkende industrie	ha	5.710		P3				
2.04.01.01.01	Hoogstamboomgaard	ha	19.400		P3				
2.04.01.01.01	Overige pit- en steenvruchten	ha	31.500		P3				

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
	Overig fruit								
2.04.01.02	Blauwe bes	ha	64.400		P3				
2.04.01.02	Bramen	ha	184.500		P3				
2.04.01.02	Frambozen	ha	155.000		P3				
2.04.01.02	Rode bessen	ha	61.300		P3				
2.04.01.02	Zwarte bes - opbrengst voor verwerkende industrie	ha	3.100		P3				
2.04.01.02	Cranberry	ha	34.500		P3				
2.04.01.02	Overig kleinfruit (onder andere kruisbessen en kiwi's)	ha	34.500		P3				
	Noten								
2.04.01.03	Notenbomen	ha	41.600		P3				
	Druiven voor wijn								
2.04.04.02	Wijndruiven	ha	19.200		P3				
	Boomkwekerij								
2.04.05	Bos- en haagplanten, open grond	ha	27.500		P2				
2.04.05	Buxus, open grond	ha	55.000		P2				
2.04.05	Ericaceae, open grond	ha	55.000		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, onderstammen, open grond	ha	27.500		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, opzetters, open grond	ha	32.500		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, spillen, open grond	ha	32.500		P2				
2.04.05	Rozenstruiken, open grond	ha	35.000		P2				
2.04.05	Sierconiferen, open grond	ha	40.000		P2				
2.04.05	Sierheesters en klimplanten, open grond	ha	55.000		P2				
2.04.05	Trek- en besheesters, open grond	ha	35.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, moerbomen, open grond	ha	35.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, onderstammen, open grond	ha	35.000		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, overig, open grond	ha	35.000		P2				
2.04.05	Vaste planten, open grond	ha	67.500		P2				
2.04.05	Bos- en haagplanten, pot- en containerveld	ha	55.000		P2				
2.04.05	Buxus, pot- en containerveld	ha	125.000		P2				
2.04.05	Ericaceae, pot- en containerveld	ha	142.500		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, onderstammen, pot- en containerveld	ha	122.500		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, opzetters, pot- en containerveld	ha	122.500		P2				
2.04.05	Laanbomen/parkbomen, spillen, pot- en containerveld	ha	122.500		P2				
2.04.05	Rozenstruiken, pot- en containerveld	ha	122.500		P2				

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
2.04.05	Sierconiferen, pot- en containerveld	ha	132.500		P2				
2.04.05	Sierheesters en klimplanten, pot- en containerveld	ha	145.000		P2				
2.04.05	Trek- en besheesters, pot- en containerveld	ha	147.500		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, moerbomen, pot- en containerveld	ha	112.500		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, onderstammen, pot- en containerveld	ha	112.500		P2				
2.04.05	Vruchtbomen, overig, pot- en containerveld	ha	112.500		P2				
2.04.05	Palmen, pot- en containerveld	ha	112.500		P2				
2.04.05	Vaste planten, pot- en containerveld	ha	142.500		P2				
2.04.05	Boomkwekerij/vaste planten, vermeerdering en/of aantrekking onder glas	ha	190.000		P2				
2.04.05	Boomkwekerij/vaste planten, volledige teelt onder glas	ha	500.000		P2				
	Kerstbomen								
2.04.06.01	Kerstbomen	ha	25.000		P3				
	Fruit onder glas								
2.04.07	Bramen onder glas	ha	149.500		P3				
2.04.07	Frambozen onder glas	ha	149.500		P3				
2.04.07	Aalbessen onder glas	ha	149.500		P3				
2.04.07	Overig fruit onder glas	ha	149.500		P3				
	Niet in gebruik								
2.05.01	Cultuurgrond niet in gebruik (exclusief braakland)	ha	0						
	Bos								
2.05.02	Blijvend bos met herplantplicht	ha	0						
2.05.02	Bos zonder herplantplicht	ha	0						
2.05.02	Bos aangeplant in het kader van de set-aside regeling	ha	0						
2.05.02	Bos (SBL-regeling)	ha	0						
2.05.02	Woudbomen met korte omlooptijd (exclusief wilgenhakhout)	ha	0						
2.05.02	Wilgenhakhout	ha	0						
	Overige gronden								
2.05.03	Natuurterreinen (incl. heide)	ha	0						
2.05.03	Lisdodde	ha	0						
2.05.03	Riet	ha	0						
2.05.03	Azolla	ha	0						
2.05.03	Sloot, grenzend aan beheerde akkerrand	ha	0						
2.05.03	Grasland, natuurlijk, hoofdfunctie natuur	ha	0						
2.05.03	Overige gronden (erf, gebouwen, sloten)	ha	0						

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
Paddenstoelen									
2.06.01	Champignons, met de hand geoogst	ha	3.859.000		P2				
2.06.01	Champignons, machinaal geoogst	ha	3.128.000		P2				
2.06.01	Substraatverbruik overige paddenstoelen vorig jaar	ton vers substraat	550		P2				
Rundvee < 1 jaar									
3.02.01	Fokjongvee, < 1 jaar, vrouwelijk	dier	355	kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.01	Fokjongvee, < 1 jaar, mannelijk	dier	355	kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.01	Vleeskalveren voor de witvleesproductie	dier	905	kalf	P4	GL	P46	P45	N4611
3.02.01	Vleeskalveren voor de roséveesproductie	dier	870	kalf	P4	GL	P46	P45	N4611
3.02.01	Jongvee vleesproductie, < 1 jaar, vrouwelijk	dier	560	kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.01	Jongvee vleesproductie, < 1 jaar, mannelijk	dier	595	kalf	P4	GL	P46	P45	
Rundvee > 1 jaar									
3.02.02	Fokjongvee, 1-2 jaar, mannelijk	dier	1.350		P4	GL	P46		
3.02.02	Jongvee vleesproductie, 1-2 jaar, mannelijk	dier	595		P4	GL	P46		
3.02.03	Fokjongvee, 1-2 jaar, vrouwelijk	dier	505		P4	GL	P46	P45	
3.02.03	Jongvee vleesproductie, 1-2 jaar, vrouwelijk	dier	580		P4	GL	P46	P45	
3.02.04	Stieren 2 jaar of ouder	dier	605		P4	GL	P46		
3.02.05	Fokjongvee, > 2 jaar, vrouwelijk, niet gekalfd	dier	505		P4	GL	P46	P45	
3.02.05	Jongvee vleesproductie, > 2 jaar, vrouwelijk	dier	595		P4	GL	P46	P45	
Koeien									
3.02.06	Melk- en kalfkoeien	dier	3.360	vw_kalf	P4	GL	P46	P45	
3.02.99	Overige koeien (2 jaar of ouder)	dier	665	vw_kalf	P4	GL	P46		
Schape									
3.03.01.01	Ooien, melkproductie, 7-12 maanden	dier	595	vw_lam	P4	GL			
3.03.01.01	Ooien, melkproductie, 12 maanden of ouder	dier	595	vw_lam	P4	GL			
3.03.01.01	Ooien, vleesproductie, 7-12 maanden	dier	160	vw_lam	P4	GL			
3.03.01.01	Ooien, vleesproductie, 12 maanden of ouder	dier	175	vw_lam	P4	GL			
3.03.01.99	Lammeren (0-7 maanden)	dier	45	lam	P4	GL			
3.03.01.99	Rammen, 7-12 maanden	dier	55	lam	P4	GL			
3.03.01.99	Rammen, 12 maanden of ouder	dier	195		P4	GL			

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
Geiten									
3.03.02.01	Melkgeiten, 7-12 maanden	dier	625	vw_geit	P4	GL			
3.03.02.01	Melkgeiten 1 jaar of ouder	dier	625	vw_geit	P4	GL			
3.03.02.99	Overige geiten vrouwelijk, 7-12 maanden	dier	115	vw_geit	P4	GL			
3.03.02.01	Overige geiten vrouwelijk, 1 jaar of ouder	dier	130	vw_geit	P4	GL			
3.03.02.99	Lammeren (0-7 maanden)	dier	95	geit	P4	GL			
3.03.02.99	Bokken, 7-12 maanden	dier	130	geit	P4	GL			
3.03.02.99	Bokken, 1 jaar of ouder	dier	130		P4	GL			
Varkens < 20 kg									
3.04.01	Biggen tot 20 kg nog bij de zeug	dier	0	big	P5	P51			N5121
3.04.01	Biggen tot 20 kg niet meer bij de zeug	dier	281	big	P5	P51			N5121
Fokvarkens 50 kg of meer									
3.04.02	Nog nooit gedekte zeugen	dier	326		P5	P51			N5111
3.04.02	Gedekte zeugen niet eerder gebigd	dier	1.380	vw_big	P5	P51			N5111
3.04.02	Overige gedekte zeugen	dier	1.380	vw_big	P5	P51			N5111
3.04.02	Zeugen bij biggen	dier	1.380	vw_big	P5	P51			N5111
3.04.02	Overige guste zeugen	dier	1.380	vw_big	P5	P51			N5111
Overige varkens									
3.04.99	Vleesvarkens tot 50 kg	dier	281		P5	P51			N5121
3.04.99	Vleesvarkens 50 tot 80 kg	dier	281		P5	P51			N5121
3.04.99	Vleesvarkens 80 tot 110 kg	dier	281		P5	P51			N5121
3.04.99	Vleesvarkens 110 kg en zwaarder	dier	281		P5	P51			N5121
3.04.99	Opfokzeugen en beertjes tot 50 kg	dier	326		P5	P51			N5111
3.04.99	Nog niet dekrijpe fokberen, 50 kg of meer	dier	326		P5	P51			N5111
3.04.99	Dekrijpe fokberen, 50 kg of meer	dier	1.380		P5	P51			N5111
Vleeskuikens									
3.05.01	Vleeskuikens	100 dieren	1.510		P5	P52			

EU-code	Rubriek	SO, EENHEDEN EN VOORWAARDEN			Coderingen				
		Eenheden	SO, in euro per eenheid	Voorwaarde a)	1	2	3	4	5
Leghennen									
3.05.02	Ouderdieren vleesrassen, jonger dan 20 weken	100 dieren	1.650		P5	P52			
3.05.02	Ouderdieren vleesrassen, 20 weken of ouder	100 dieren	2.770		P5	P52			
3.05.02	Leghennen, jonger dan 18 weken	100 dieren	900		P5	P52			
3.05.02	Leghennen, 18 weken tot 20 maanden	100 dieren	2.000		P5	P52			N5211
3.05.02	Leghennen, 20 maanden of ouder	100 dieren	2.000		P5	P52			N5211
3.05.02	Ouderdieren legrassen, jonger dan 18 weken	100 dieren	1.200		P5	P52			
3.05.02	Ouderdieren legrassen, ouder dan 18 weken	100 dieren	2.300		P5	P52			
Overig pluimvee									
3.05.03.01	Kalkoenen	100 dieren	4.540		P5	P52			
3.05.03.02	Eenden voor de vleesproductie, incl. ouderdieren	100 dieren	1.860		P5	P52			
3.05.03.03	Ganzen	100 dieren	1000		P5	P52			
3.05.03.99	Overig pluimvee	100 dieren	1000		P5	P52			
Overig vee									
3.06	Konijnen, voedsters	dier	120		P5				
3.20	Gespeende vleeskonijnen	dier	16		P5				
3.20	Nertsen (moederdieren)	dier	139		P5				

a) zie bijlage 2 voor toelichting bij de codering van de voorwaarden; b) wijzigingen in 2022 ten opzichte van 2021, zie bijlage 4 voor nadere toelichting.

Bijlage 2 Toelichting bij gebruik van de normen en indelingen

Toelichting bij de voorwaarden

- Aan de biggen (rubrieken met voorwaarde 'big') wordt alleen een norm toegekend als er geen zeugen zijn (rubrieken met voorwaarde 'vw_big'), omdat de opbrengst van biggen in de opbrengst van de moederdieren is meegenomen.
- Aan de lammeren (rubrieken met voorwaarde 'lam') wordt alleen een norm toegekend als er geen oien zijn (rubrieken met voorwaarde 'vw_lam'), omdat de opbrengst van lammeren in de opbrengst van de moederdieren is meegenomen.
- Aan de jonge geiten (rubrieken met voorwaarde 'geit') wordt alleen een norm toegekend als er geen vrouwelijke geiten zijn (rubrieken met voorwaarde 'vw_geit'), omdat de opbrengst van jonge geiten in de opbrengst van de moederdieren is meegenomen.
- Bij de kalveren jonger dan 1 jaar (rubrieken met voorwaarde 'kalf') wordt alleen een norm toegekend aan de dieren die er extra zijn ten opzichte van het totaal aantal koeien (rubrieken met voorwaarde 'vw_kalf'), omdat de opbrengst van die andere kalveren is meegenomen in de norm van de koeien.
- Aan het areaal tulp (rubriek met voorwaarde 'tulp') wordt alleen een norm toegekend als er geen aantallen gebroeiide tulpen zijn (rubriek met voorwaarde 'vw_tulp'), omdat de opbrengst in dat aantal is meegenomen.

Toelichting bij de berekeningen en indelingen

- Grasland en voedergewassen (rubrieken met code FC) worden ingedeeld bij P1 als er geen graasdieren zijn (als $GL = 0$), anders bij P4.
- Als FC is ingedeeld bij P1, dan worden de rubrieken met code FC17 (voederbieten, aardperen) ook ingedeeld bij P17, anders niet.
- De omvang in SO per product wordt berekend door het aantal eenheden te vermenigvuldigen met de norm per eenheid, rekening houdend met de vermelde voorwaarden.
- De omvang in SO per productgroep wordt berekend door de SO van de producten die in de groep vallen te sommeren.
- De totale bedrijfsomvang in euro Standaardopbrengst (SO) wordt berekend middels een sommatie van de SO van de groepen P1, P2, P3, P4 en P5; steeds rekening houdend met de bovenstaande voorwaarden.

Toelichting bij de coderingen

P1 Akkerbouwgewassen, inclusief voedergewassen voor verkoop
P15 Granen
P151 Granen, exclusief rijst
P16 Oliezaden
P17 Hakvruchten

FC Voedergewassen (Fodder Crops)
FC17 Voedergewassen die ingedeeld worden bij hakvruchten

P2 Tuinbouwgewassen
P3 Blijvende teelten
P4 Graasdieren, inclusief voedergewassen voor eigen graasdieren
P45 Rundvee, inclusief jongvee, (voornamelijk) bestemd voor melkproductie
P46 Rundvee

GL Graasdieren (grazing livestock)
P5 Hokdieren
P51 Varkens
P52 Pluimvee

N0000 Codering die gebruikt wordt voor indeling in de NSO-typen, waarbij het nummer [0000] overeenkomt met de code van het NSO-type.

Bijlage 3 Verklarende woordenlijst

Bedrijveninformatienet

Het Bedrijveninformatienet is een netwerk en database van bedrijven, gebaseerd op een aselechte steekproef uit de land- en tuinbouwbedrijven in Nederland, dat tot doel heeft een representatief beeld te geven van bedrijfsuitkomsten en financiële positie, evenals van de factoren die hierop van invloed zijn. Vertrekpunt van de steekproef is de jaarlijkse Landbouwtelling. Het Bedrijveninformatienet bestaat uit circa 1.500 steekproefbedrijven en representeert bijna 43.000 bedrijven die groter zijn dan 25.000 euro Standaardopbrengst (SO).

Brutostandaardsaldo (bss)

De bss was het in geldswaarde uitgedrukte gestandaardiseerde saldo van totaalopbrengst minus bepaalde bijbehorende specifieke kosten. De bss was de basis voor de vaststelling van de nge. Het kengetal is tot en met 2009 in gebruik geweest in statistieken en tot en met de Landbouwtelling van 2012 nog beschikbaar gesteld in de rekenmodule. Vanaf de Landbouwtelling van 2013 is dit kengetal niet meer beschikbaar.

KWIN

De handboeken Kwantitatieve Informatie (KWIN) zijn regelmatig verschijnende periodieken met actuele informatie over onder meer productie, prijzen van producten en productiemiddelen. De publicaties zijn samengesteld door Wageningen University & Research. Er is voor de vaststelling van de SO-normen onder meer gebruikgemaakt van de meeste recente KWIN Glastuinbouw, KWIN Akkerbouw en KWIN Veehouderij.

Landbouwtelling

De Landbouwtelling is een structurenquête die onderdeel uitmaakt van de Gecombineerde Data Inwinning (GDI) die door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) wordt uitgevoerd. Het CBS beschrijft met de ingewonnen gegevens de structuur (onder andere bedrijven, veestapel en gewassen) van agrarische bedrijven in Nederland en stelt informatie beschikbaar aan onderzoek en beleid. De doelpopulatie omvat agrarische bedrijven met meer dan 3.000 euro SO.

Nederlandse grootte-eenheid (nge)

De nge was een reële economische maatstaf die gebaseerd was op het brutostandaardsaldo. Het was een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten werd weergegeven. De nge werd berekend door de bss van de productie-eenheden te delen door een bepaalde deelfactor, die per jaar verschillend was. In 2012 was 1 nge = 1.400 euro bss. Het kengetal is tot en met 2009 in gebruik geweest in statistieken en tot en met de Landbouwtelling van 2012 nog beschikbaar gesteld in de rekenmodule. Vanaf de Landbouwtelling van 2013 is dit kengetal niet meer beschikbaar.

NEG-typering

De Nederlandse variant van de Europese bedrijfstypering die gebaseerd was op de bss en nge. Elk bedrijf met landbouwactiviteiten werd hiermee ingedeeld in één specifiek bedrijfstype. De indeling is in de landbouwstatistieken in gebruik geweest van 1976 tot en met 2009. Tot en met de Landbouwtelling van 2012 is het kengetal nog beschikbaar gesteld in de rekenmodule. Voor de latere landbouwtellingsjaren is dit kengetal niet meer beschikbaar.

NSO-typering

De Nederlandse variant van de Europese bedrijfstypering die gebaseerd is op de Standaardopbrengst (SO). Elk bedrijf met landbouwactiviteiten wordt hiermee ingedeeld in één specifiek bedrijfstype. De indeling is in gebruik sinds 2010 en is teruggerekend in databestanden vanaf 2000.

SO-groep

Een groep van Landbouwtellingsrubrieken die samengenomen kunnen worden. Bijvoorbeeld wintertarwe, suikerbieten en aardappelen horen tot de SO-groep 'Akkerbouwgewassen', met de code 'P1'.

SO-norm

De norm die aangeeft hoeveel euro SO op jaarbasis kan worden behaald per eenheid van een Landbouwtellingsrubriek (bijvoorbeeld per ha wintertarwe, per dier voor melkkoeien). Elke Landbouwtellingsrubriek heeft een eigen SO-norm per eenheid.

SO-prijsniveau

Het prijsniveau van het jaar waarop de SO-normen zijn gebaseerd. Bij elke herziening van deze normen wordt een nieuw vijfjaarsgemiddelde prijs gebruikt. Het middelste jaar daarvan wordt aangeduid als het prijsniveau. In 2022 wordt gewerkt met SO-prijsniveau 2017. De huidige normen zijn gebaseerd op de periode 2015-2019.

Standaardopbrengst (SO)

De SO staat voor een gestandaardiseerd bedrag aan opbrengsten op jaarbasis. De totale bedrijfsomvang (in euro SO) van een bedrijf wordt berekend door sommatie van de totale SO van alle gewassen en dieren. In de totale bedrijfsomvang is geen rekening gehouden met opbrengsten uit subsidies, bedrijfstoelagen of multifunctionele activiteiten. Wel zijn de kosten voor het uitgangsmateriaal (dit geldt alleen voor dieren) in mindering gebracht op de opbrengsten.

Standaardverdiencapaciteit (SVC)

De SVC is de vergoeding (in euro per bedrijf) voor de inzet van arbeid en kapitaal die een bedrijf op basis van standaarden gemiddeld in een jaar behaalt met de agrarische productie, los van wie de arbeid of het kapitaal levert.

Verdiencoëfficiënt

De verdiencoëfficiënt geeft aan welk deel van de SO gemiddeld als vergoeding voor arbeid en kapitaal resteert voor een specifieke groep van agrarische producten (SO-groep).

Bijlage 4 Belangrijkste wijzigingen in 2022

SO-Normen

De SO-normen van 2022 zijn voor de meeste rubrieken hetzelfde als van 2021. Drie keer per tien jaar vindt een verlegging van het basisjaar naar het prijsniveau plaats. Deze verlegging vindt plaats in de jaren dat Eurostat een structuurtelling uitvoert. De volgende update staat gepland voor het jaar 2023.

Daarnaast zijn er wijzigingen als gevolg van aanpassingen in de rubrieken in de Landbouwtelling.

Landbouwtelling

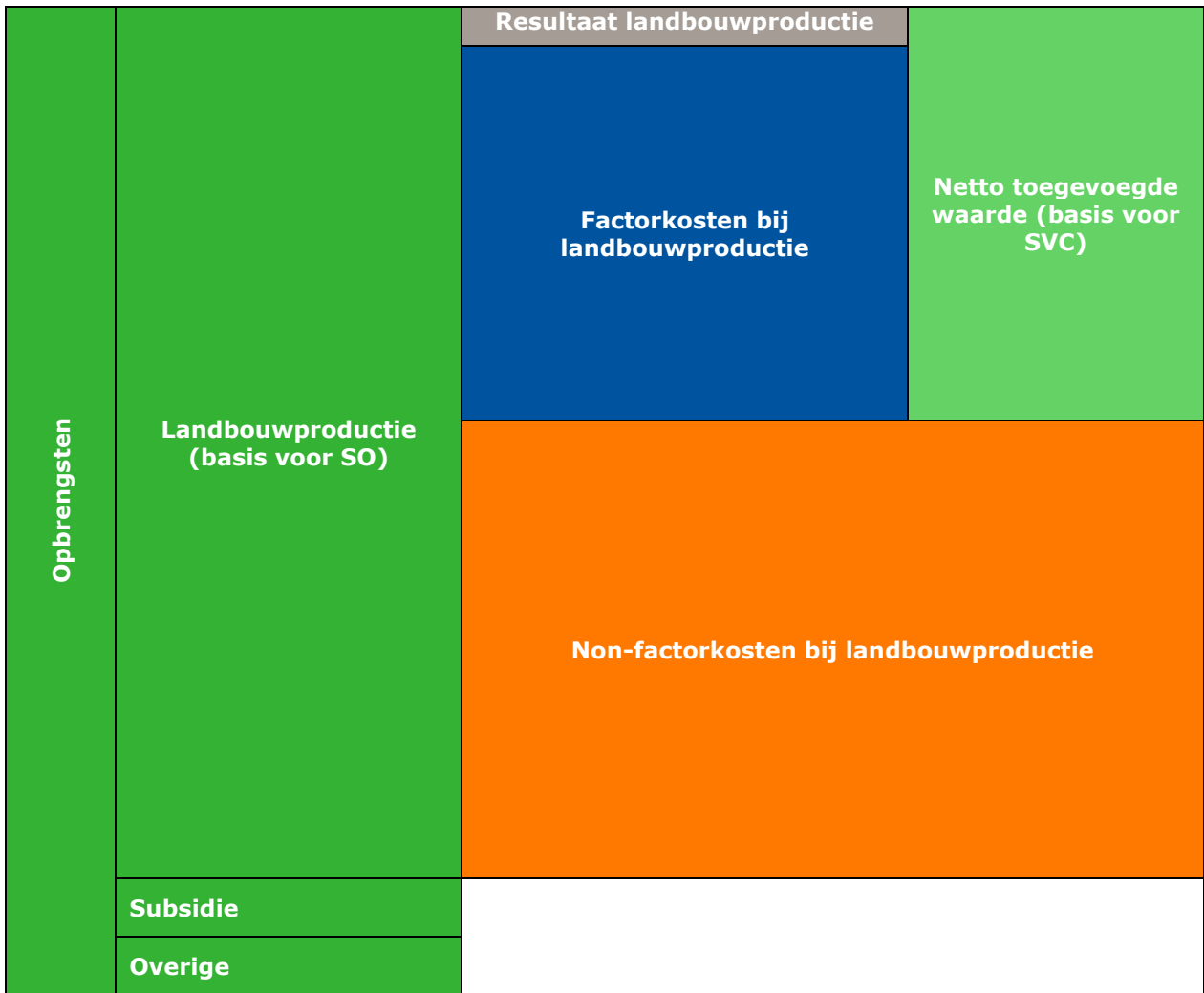
Een klein aantal rubrieken in de Landbouwtelling van 2022 is veranderd ten opzichte van 2021. Er zijn twee nieuwe rubrieken bijgekomen: zaai-uien zijn gesplitst in gele en rode zaaiuien. De nieuwe rubrieken zijn in bijlage 1 aangeduid met een 'Ja' in de derde kolom. De zeven rubrieken van paarden, pony's en ezels zijn in 2022 vervallen.

Bijlage 5 Schematisch overzicht opbrengst, kosten en resultaat

Schema B5.1 Opbrengsten, kosten en resultaat op bedrijfsniveau (Van Everdingen et al., 2014)

Opbrengsten	Saldo (basis voor nge)	Nettobedrijfsresultaat			Factorkosten	Netto toegevoegde waarde	
		Arbeid	Ondernemers				Non-factorkosten
			Familie				
			Personeel				
		Rente en pacht	Eigen vermogen				
			Vreemd vermogen				
	Pacht						
	Afschrijvingen						
	Onderhoud, brandstoffen, energie, loonwerk, algemene kosten						
	Toegerekende kosten	Veevoer, diergezondheid					
Zaaizaad, pootgoed, meststoffen, gewasbescherming							
Overige toegerekende kosten							

Schema B5.2 Resultaat landbouwproductie ten behoeve van SO en SVC (Van Everdingen et al., 2014)

Bijlage 6 Lijst van projectmedewerkers

Normen

De SO-normen zijn in 2020 berekend door:

- Jan Benninga en Gerben Jukema, tuinbouw
- Jakob Jager, rundveehouderij en voedergewassen
- Ruud van der Meer, akkerbouw en fruit
- Pepijn Smit, boomkwekerij en kerstbomen
- Arjan Wisman, intensieve veehouderij

Standaardverdiencapaciteit

Bij het berekenen van de verdiencoëfficiënten in 2020 zijn betrokken geweest:

- Walter van Everdingen
- Paul van Leeuwen
- Gabe Venema
- Dominique van Wonderen

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
wur.nl/economic-research

RAPPORT 2023-100

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 7.200 medewerkers (6.400 fte) en 13.200 studenten en ruim 150.000 Leven Lang Leren-deelnemers behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
wur.nl/economic-research

Rapport 2023-100
ISBN 978-94-6447-772-6

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 7.200 medewerkers (6.400 fte) en 13.200 studenten en ruim 150.000 Leven Lang Leren-deelnemers behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

